

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. X. Quæ potissimùm iudicium istud mitigent, seu quinam in ratione
reddendâ imitandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Tribunal Christi. Liber I. Cap. IX.

109

est, & cogitationes ejus conturbabant eum, & compages re-
rum ejus soluebantur, & genia ejus ad se invicem collideban-
tur. Unde huic regi tantus pavor & terror? Ab unico
epistolio trium duntaxat vocalium: MANE, THECEL,
PHARES. Hoc epistolium ad omnes eos scribitur, qui
jam morituri citantur ad Judicium. Summa litterarum
hæc est.

MANE, Numeravit Deus regnum tuum, & com-
plevit illud. Vitæ tuæ dies ad ultimam usque horulam &
punctulum numerati & completi sunt. Arithmeticus
qui tibi & omnibus hominibus vivendi spatium per om-
nia omnino momenta adnumerat, & sententissimus est,
omnia in mensura, & numero, & pondere disponens, & consti-
tuens terminos qui præteriri non possunt.

THECEL, appensus es in staterâ. Hæc duas habet
lances, in unâ divinæ leges, in alterâ humanæ actiones
ponuntur, si hæc cum illis non conveniant, id libripens
non dissimulabit. Omnes actiones, in d & cogitationes
omnes improbæ velut adulterina moneta rejiciuntur.

PHARES, divisum est regnum tuum. Hactenus in
animum & corpus dominabaris, nunc partes istæ sejun-
gentur. Corpus tibi & vermibus, orco animus aut cœ-
lo assignabitur. Ergo dispone domui tuæ: in jus tibi
ambulandum, reddenda ratio, sententia expianda est.

Scripturam hanc quæso sapius legamus, & vitæ bre-
vitatem attentius consideremus. Ab inferis clamant ca-
pti: Nos nati continuo desivimus esse, in malignitate nostrâ
consumpti sumus.

§. VII.

Ergo sobrii estote, & vigilate, jam dies dicitur, jam di-
ca scribitur, ad Judicem jam vocamur.

Ebrietas vitiorum omnium periculosissimum vitium.
Nam si ebrius subito incursetur à morte, & ad Judi-
cium abripiatur, heu in recenti re, in ipsissimo scelere
deprehensus, quid Judici respondebit, æternæ mortis
reus! Idcirco Christus de Judicio futuro discens, il-
lud singularissimè monuit: Attendite vobis, ne forte gravetur
cora vestra in crapulâ & ebrietate, & curis hujus vitæ,
& superveniat in vos repentina dies ista. Hinc illi sanctorum

pavidam clamores Clamat ad judicem Rex David: Non
intres in judicium cum servo tuo. Quacunque duxeris, prom-
ptus te sequar, Domine, pro te vinciri, verberari, morti
paratissimus, modò me in arcanum examinis conclave
non duxeris. Frustra preces; ductus est. Clamat Jobus:

Etiamsi habuero quippiam justum, non respondebo, sed meum ju-
dicem deprecabor. Clamat pro suis Ecclesia. Ante diem
rationis, donum fac remissionis. Hoc idem clamant
Ecclesiæ filii. Ne quando rapiat, ut leo animam nos-
tram: Ne forte tradat nos adversarius Judici: A timore

inimici eripe animam nostram. Clamat Chrysostomus:
Hominum judicia sæpe falluntur; sententia divina nec repre-
hendi unquam poterit, nec corrumpi. Clamat cum Jobo

Gregorius Præsul Romanus: Quid faciam cum surrexerit
ad judicandum Deus, & cum quaesierit, quid respondebo illi? An-
te diem rationis, donum fac remissionis. Hoc idem clamant
Ecclesiæ filii. Ne quando rapiat, ut leo animam nos-
tram: Ne forte tradat nos adversarius Judici: A timore

inimici eripe animam nostram. Clamat Chrysostomus:
Hominum judicia sæpe falluntur; sententia divina nec repre-
hendi unquam poterit, nec corrumpi. Clamat cum Jobo

Gregorius Præsul Romanus: Quid faciam cum surrexerit
ad judicandum Deus, & cum quaesierit, quid respondebo illi? An-
te diem rationis, donum fac remissionis. Hoc idem clamant

Ecclesiæ filii. Ne quando rapiat, ut leo animam nos-
tram: Ne forte tradat nos adversarius Judici: A timore
inimici eripe animam nostram. Clamat Chrysostomus:

Hominum judicia sæpe falluntur; sententia divina nec repre-
hendi unquam poterit, nec corrumpi. Clamat cum Jobo

Gregorius Præsul Romanus: Quid faciam cum surrexerit
ad judicandum Deus, & cum quaesierit, quid respondebo illi? An-
te diem rationis, donum fac remissionis. Hoc idem clamant

Ecclesiæ filii. Ne quando rapiat, ut leo animam nos-
tram: Ne forte tradat nos adversarius Judici: A timore
inimici eripe animam nostram. Clamat Chrysostomus:

Hominum judicia sæpe falluntur; sententia divina nec repre-
hendi unquam poterit, nec corrumpi. Clamat cum Jobo

Gregorius Præsul Romanus: Quid faciam cum surrexerit
ad judicandum Deus, & cum quaesierit, quid respondebo illi? An-
te diem rationis, donum fac remissionis. Hoc idem clamant

Ecclesiæ filii. Ne quando rapiat, ut leo animam nos-
tram: Ne forte tradat nos adversarius Judici: A timore
inimici eripe animam nostram. Clamat Chrysostomus:

Hominum judicia sæpe falluntur; sententia divina nec repre-
hendi unquam poterit, nec corrumpi. Clamat cum Jobo

Gregorius Præsul Romanus: Quid faciam cum surrexerit
ad judicandum Deus, & cum quaesierit, quid respondebo illi? An-
te diem rationis, donum fac remissionis. Hoc idem clamant

A met: Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum
dierum meorum, quis est; ut sciam quid desit mihi. Horam
& momentum mei judicii nosse non cupio; scio enim
hoc te facere non solere, nec id mihi ut sciam expedire.
Sed agnoscam, ô Deus, vitæ vanitatem, vivam ut brevè
moriturus, conscientiam lustrum ut tibi judici paulò
post responsurus. Remitte ergo mihi, ut refrigerer priusquam
abeam, & amplius non ero.

Finio hoc caput cum geminâ præceptiunculâ. Pela-
gius narrat religiosum senem interrogatum à juve-
nitudo: Unde, Abba, cor meum tam durum est, ut nec
Deum quidem timeam. Huic senex promptè & inge-
nuè: Deum ideo non times, quia teipsum non increpas,
non arguis; Tibi ipsi omnia facillime credis: non corri-
petis à teipso. Hinc illa durities animi. Nosti primam
omnium originem nostram fuisse lutum. Hinc toti pæ-
nè lutei sumus. At verò lutum hoc à sole vanæ Compla-
centiæ indurefcit. Hinc homo sibi placens, facile in saxum
obrigescit. Addidit senex: Memor esto quia te oportet
Deo ad Judicium occurrere.

En geminam & optimam præceptionem. Prima est, *Dua præ-*
Increpa, argue, judica teipsum, aliis benignus, tibi rigi- *ceptiones*
tus. Altera: Hoc secretum singulare Judicium assidue *ad Deum*
cogita. Omnipotentis & omnia inspicientis Judicium *timendum,*
non effugies.

CAPVT X.

Quæ potissimum Judicium istud mitigent; sen-
Quinam in ratione reddenda vitandi.

Experientia docemur verissimè dictum ab Annæo Epist. 6.
Philosopho: Homines amplius oculis quàm auribus cre-
dunt, quia longum iter est per præcepta, breve & efficax per
exempla. Multæ leges, morales res; exemplo instruere, ex-
peditum magisterium. Mofi Deus prolixum opus fa-
ciendum imperavit. Siquem tot vasa, tam variis ge-
neris, tot cortinas, tot candelabri partes, tot annulos, tot
tegumenta & velamina, tot alia utensilia fabrefieri di-
ctavit, ut humana memoria queri poterit ac dicere:

Quis infinita hæc præcepta retineat? Ergo iter brevius
ingrediamur. Ergo mi Moses, Inspice, & fac secundum
exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Sic errantem
aliquis in viâ expeditissimè docet, si dicat: En præcun-
tes istos: tu eos sequere, non errabis.

Omnes quotquot vivimus, in viâ sumus ad Judi-
cium: viâ prorsus variâ, quædam malæ & avie, quædam va-
riæ. Hic consilium, quædam erroribus implicatæ, quædam inexplica-
biles, & ad interitum rectissima. At scimus tot centena
millia hominum ante nos, ad hoc idem ipsum Judicium
profectos. Hic consilium, eos omnino sequi qui
viam bonam rectâque caris exactius tenuerunt. De
quo nunc plura.

§. I.

Ex omni numero qui præscâ sanctitatè claruerunt,
duo solum sidera quæ viam nobis ad Judicium si-
gnant, contemblemur. Huius princeps Jobus, & Rex
Hierosolymæ David divini tribunalis observantissimi
fuerunt. De seipso Jobus: Semper enim, inquit, quasi tu-
mentes super me fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non
potui. Quid enim faciam cum surrexerit ad judicandum Deus?
& cum quaesierit, quid respondebo illi? Significatissimè &
cui cõtem-
plator;

cui merum. Quasi tumentes, ait, super me fluctus Judi-
cium meum formido.
Cum rapax flumen insolenter auctum jam ruptis ag-
geribus, aut in vicinam planitiem excurrit, aut præceps
per saxa ruit: aut aquarum montem in domum invehit,
viator

K

viator qui obuius tendit, ineluctabilem moriendi necessitatem in oculis habet. Viam relegat? cursu superabitur ad flumine, & dum fugiet, comprehendetur. Hæc illac declinet? Ubique & undique aquæ. Contra flumen eat? præsentissima mors. Locus effugii nullus. Sic angoribus penè ante mortem exanimatur. Eadem est ratio, cum aut subitus imber & procellosa tēpestas, aut cataracta viatorem mediis campis deprehendunt, aut cum in mari decumani fluctus in navim se infundunt. Nusquam hic effugium; mors proxima est. Ita Jobus: Divini tribunalis horror, inquit, velut ingens aquarum mons contra me in caput meum devolvitur, quæcunque fugero, non effugiam; quidquid adversus aquæ impetum obmolitus fuero heu non effugiam: nihil auxilii, nihil spei, nihil consilii superest, non effugiam iudicium. Dei tribunal ineluctabile. Scio me Deo iudici sistendum, scio. Censorios Dei oculos & iudicium subiturus sum, scio. Sed heu nescio, quid iudicanti sum responsurus. Interea tamen tantò mitiorem sibi promittebat iudicem, quantò ipse in pauperes benignior fuisset & liberalior. Nam protinus adiungit: Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos vidua expectare feci. Si comedi buccellam meam solus, & non comedi pupillus ex ea.

Judicem sibi mitiorem promittebat, quia benignior in pauperes fuisset. Ibid. v. 16. & seqq.

Psal. 17. v. 23. Psal. 17. v. 10. Psal. 118. v. 12. & v. 75. & v. 120.

Hæc assidua imminenti iudicii meditatio, & in egenos tanta liberalitas utique iudicem valde mitigarunt. Hebraeus rex David, iudicii divinum non minus formidans, imò in his ipsis cogitationibus assiduus: Omnia, inquit, iudicia ejus in conspectu meo. Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa. Memor sui iudicioſi tuorū à faculo Domine. Cognovi Domine quia aequitas iudicia tua. Conſige timore tuo carnes meas & iudicis enim tuis timui. Atque hinc David post primum lapsum cautissimus, vir secundum voluntatem Dei. Jugis divini iudicii memoria & metus ad illud sanctitatis cōmen hunc regem exacerant.

§. II.

In lege novà plurimi quamvis amicissimi Deo, ad divinum iudicium subeundum non perfunctoriè se parant. Hos indistinctè referemus.

Franciscus Assisius est ad intumam cum Deo familiaritatem pervenerit, quo tamen purior ante suum iudicem staret, nudus nudà humo mori voluit, ut quæ liceret, ipsius iudicis in cruce expirantis imitaretur exemplum. Idem beati Joannis Evangelium de Christo patiente sibi prælegi iussit. Dein ubi suis patientiam, paupertatem, obedientiam commendasset, psalmum centesimum quadragesimum primum recitare orsus est: Voce meâ ad Dominum clamavi, voce meâ ad Dominum deprecatus sum. Effundò in conspectu ejus orationem meam & tribulationem meam ante ipsum pronuntiò, &c. Educ de custodia animam meam ad cōsistendum nomini tuo: me expectant iusti donec retribuas mihi. Sub hæc verba in sui iudicis paternas manus se collocavit.

Ludovicus IX. rex Galliarum Christiano millesimo ducentesimo septuagesimo, letali morbo correptus instituit ardentem hunc in modum precari: Fac nos Domine prospera mundi despiciere, & nulla ejus adversa formidare. Cumque sacerdos sacrum viaticum portecturus ex more quæreret: Num Christum Dominum præsentem cederet? Cui rex: Credo, inquit, idque tam certâ fide, ac si cum ante me cerneret eâ formâ quâ calum ascendit. Sub luctam ultimam dixit: Ego autem in multitudine misericordie tue intraibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum, in timore tuo, Domine, deduc me in iustitiâ tuâ. Ita feliciter ad iudicem suum migravit. En, Christiane, fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est, in hominum paupertimo & regum potentissimo.

Refert Stobæus interrogatum Arimnestum, quid in vitâ homini potissimum expediret? Bene mori, ait. Nil profectò exoptatis, quàm ad tribunal illud non impa-

Sanctorum varia ad iudicium præparationes. S. Francisci.

Psal. 141. v. 1. 2. & 8.

Ludovici regis Galliarum.

Psal. 1. v. 8. & 9.

Aratam evocari, & brevi hoc transitu migrare in celum. Arnulphus nobilis Flander à Bernardo Claravallensi Arnulphi si ad vitam religiosam non sine miraculo ductus, cum religioſi sub exitum vitæ, colico dolore infestaretur, jam Sacramentis munitus subito exclamavit: Vera sunt omnia, Domine Jesu, vera sunt, quæ dixisti. Erant, qui putarent eum vi morbi delirare lingua, & aliena loqui. At ille repetens eadem confirmabat verissimè à Christo promissum: Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Evangelium: qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, & in sæculo futuro, vitam æternam. Nec illud esse poterit irritum promissum: Qui vicerit, non deditur à morte secundâ. Vincenti dabo manna absconditum.

§. III.

Verunt, sed Admodum pauci, qui profecturi ad iudicium, suaviter subiderent, bono Conscientiæ testimonio freti.

Priscus scriptor Gregorius Turonensis refert in beatæ Radagundis cœnobio Virginem, cui Disciola nomen, beati Salvii Abigenis Episcopi nepem singularem hac felicitate obisse. Cum in morbo cubaret, jamque ultimus & fatalis dies adesset, ægra velut revalescens suæ familiæ sororibus dixit: allevatum corpus sentio & à doloribus liberum. Ite meæ sorores, & sollicitudini vestra sparium date respirandi & ego quoque paululum quiescam. Abierunt ergo in agrotantis gratiam. Paulò post ad ægram revivens viderunt eam passis in celum brachiis, hæc velut solam proloqui: Benedic mihi sancte, ac famule Dei excelsi. Ecce jam tertio fatigaris hodie mei causâ. Cumque interrogarent quæ lectulo aditabant, ad quem hæc verba diceret? Nec verbulo respondit. Post breve temporis intervallum & loqui, & ridere cepit. Ita spe mitissima sententiæ læta transit ad iudicium. Exanime corpus pro more lotum tam niveo candore prænituit, ut antistita nullum reperire lin-teum potuerit, quod cadaveris candorem insolitum æquaret.

Cameracensis proepiscopus rem testatissimam recensens. Vidi, ait, matronam nobilem, quæ brevi post initum conjugium omnes voluptatum illecebras extreme cepit odisse, fastidians quidquid vanitatem aut petulantiam olebat. Nec verò unquam ridere visa est, nisi modeste & inter optimæ notæ homines. Domi velut ancillarum infima, vili habitu serviebat. Nec egre tulit maritus hanc suæ conjugis insolentem sanctimoniam. Non diu sanitas stetit tam pie femine. Morbo letali occupata, jamque morti proxima sine voce ac usu sensuum diu jacuit, diductis tandem oculis & calo sub-latis in lætissimum risum erupit, nil ulterius locuta. Ita feliciter, & ridendo adiit Tribunal. Amœna ridentis facies etiam in cadavere remansit. Idem Auctor: Hoc ipsum, inquit, ego meis oculis unâ cum sacerdote spectavi, in pauperculæ mulieris tugurio. Hic innocens puerulus cum animam ageret, primò quidem visus est angustari & torqueri, dein subito apertis oculis celum suspiciens, vultu, totòque corpore gestiebat risu tam valido concussus, ut extra domum ausculti potuerit. Nec dubitamus, inquit, qui hæc vidimus, quin singulari angelorum occurſu, exhilaratus sit. Nil conscire sibi, beatitudinis principium.

Adiungit scriptor: In morte quosdam & ruisse & cecidisse compertum est, dum scilicet futuras delicias occulto sensu prælibarent. Ex horum numero quidam in divi Dominici familiâ Brugis fuit, vir doctus & sanctus. Qui graviter decumbens, quantò erat morti vicinior, tantò visus est esse lætior. Hunc sociorum unus non sine lacrymis rogavit, si quid solatii singularis à Deo acciperet, ne se celaret. Cui moribundus: Jam, inquit,

Greg. Turon. l. 6. hist. Franc. c. 29. iust. ubi plu. randa.

Thom. Cantipr. l. 2. m. i. rad. c. 50. v. 8.

Idem loco quem supra laudabimus. De pluribus, qui sub mortis rursu, Caesarinus l. 7. c. 53. & 54.

Tribunal Christi. Liber I. Cap. X.

III

quit, accepi, nam Dominum Jesum, judicem meum brevi adfuturum spero. Ego, ait alter, per hunc ipsum te rogo, ut si quod speras, videris, manu saltem nutu des signum. Faciam, inquit, ager, siquidem Dominus id permiserit. Ab hoc die tertia ingravescente jam morbo domesticum accurrunt, & lectulo affliti spiritum migraturum Judici commendant. Dum precantur, en moribundus leniter attollit manum, & loquentem digitum in certum locum intendit, & voce quamvis debili ac fracta canere conatur: In Galilea Jesum videbimus, sicut dixit nobis, Alleluia. Dixit & ad Judicem latus migravit.

A quos letari conveniret, cum ego tunc à laboribus transcam ad requiem. Hæc ubi dixit oculos clausit, & abiit ad Judicium. Mala mors, inquit Augustinus, putanda non est, quam bona vita præcesserit.

Quod quidem in Ursino presbytero videre est. Hic beato Gregorio teste, post quadragesimum sacerdoti annum ad vitam finem pervenit. Jamque proximus divino Tribunal, subito admirabili cum letitia proclamavit: Bene veniant domini mei bene veniant. Et unde hoc mihi, ut ad servulum infimum dignentur revirescere? Grates ago, maximas ago gratias. Jamque venio, venio; en adsum. Cumque hoc sapius ingeniarer, familiares, qui circumferebant, quæsierunt, quibus hoc diceret? At ille, Nunquid, ait, beatos Apostolos Petrum & Paulum non cernitis? Ad quos denuo conversus; Ecce venio, dicebat, ecce venio. Inter quæ verba felicissimo comitatu hoc stipatus, ad audiendum Judicem pervenit.

Addit Gregorius hæc ipsa verba; Plerumque contingit iusti, ut in morte sua sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant, sed dum eorum menti supernorum civium societas ostenditur, à carnis suæ copula sine doloris, & formidinis fatigatione solvantur.

Christus Dominus de isthoc ad Tribunal transitu nos sedulo commonefaciens; Ego vobis dico, inquit, facite vobis amicos de mammonâ iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Mature ambiendi sunt amici Judicis, ut mitæ nobis sententiam exorent. Quâ monita verò ratione commodissime id fiat, Trismegistus meus docebit. In magnam profectò fiduciam eum jam judicandum erigent hi Judicis amici, si nobis eos maturis obsequiis conciliaverimus.

Imò ipse Juxta pronissimus est suis Judicii metum ac hortorem imminuere. Idcirco moribundis compluribusque spectabilem exhibuit, antequam eos in secretum examinis conclave duceret; Perinde si dixisset; Ego, mi moribunde, frater tuus & servator tuus sum, quamvis & Juxta tuus, officio mihi à Patre demandato. Non est quod nimium formides. Metuant & contremiscant hostes mei, Tu hæctenus in amicorum, imò & fratrum meorum numero eras.

Nam in tribus maximè tuam mihi fidem probasti. Singularem in adversis patientiam conservasti. Deinde neminem judicasti, Sciebas enim hoc mei esse munus, & soli mihi jus gladii concessum. Denique voluntatem tuam in rebus omnibus ad voluntatem meam confirmasti, id saltem facere conatus es. Euge serve bone, Euge fidelis amice ac frater. Nunc quidem mortis tatis lege ad Tribunal meum evocaris. Sed animum erige, & mihi fide, non tam Judicem invenies, quam Patrem.

Ita Christus Antonino Pavano in hymnum erumpenti, ita Thrasilla Gregorii Pontificis amica, ita compluribus aliis sub mortem visus est.

Anno millesimo octogesimo octavo Berengarius annorum prope nonaginta præfatus homo ingenii, & in Eucharistia mysterium singulariter contumax post tot libros contra ipsum scriptos, post tot congressus cum eruditissimos, post tot Concilia adversus eum coacta, demum ipso die Epiphaniæ Domini jam morti ac Judicio proximus, contumacia cedens & ad confessionem erroris adductus, non sine gemitu hæc verba pronuntiavit: Hodie apparebit mihi Dominus meus Jesus Christus, propter penitentiam, ut spero, ad gloriam; vel propter alios à me seductos, ut timeo, ad penam.

Observe Lector, ante Judicium errores revocandos, famam reddendam, ablata restituenda.

Sed priore lætior in jus divinum adiit Thirensis episcopus Felix, qui capite plectendus, cum jam duceretur, altâ voce sic precatus est: Domine Jesu, gratias tibi ago,

K 2

Job c. 8.

110. c. 21.

Prov. c. 31.

v. 25.

Ezeli. c. 1.

v. 13. c. 19.

Valer. l. 3.

c. 2.

Plato monachorum mō-

riti Olympi-

alibus post

gloriam cer-

tamini obit-

anno 811.

die 4. April.

de quo Cas.

Bereng. 10. g.

Amalium.

lib. de di-

splicia

Christiana

112.

libro 11.

v. 11. apud

Isidori.

f. 612.

§ IV.

Elagius Græcus interpres refert senem religiosissimum in Scythi morbo fatali & ultimo confictum. Cumque non pauci lectulum morientis cingerent, & optimi patris imminenti obitu desierent, senex oculos insolito modo circumvolvens semel iterumque risit. Mirabantur qui adstant, atque etiam quærebant, cur stentibus ceteris solus rideret? His moribundus triplicem assignans causam: Ego, inquit, risi, quia vos timeris mortem omnibus communem, nemini non subeundam. Deinde risi, quia cum mortem timeatis, nihilominus vos parum sollicitè paratis ad mortem. Risi tertium, quandoquidem vos plorare cerno,

Tom. I.

bi ago, quod ad annum quinquagesimum sextum ætate pervenerim. Jamque quatuor sunt, quæ me plurimum solentur; Veritatem prædicavi, sacros codices non tradidi, virginitatem servavi, & nunc propter te cervicem securi præbeo. Justitiam ante judicium parat, cui curæ & cordi est, Veritatem amare, divini verbi conaciones frequentare, sui status pudicitiam tueri, mortem æquo & prompto animo tolerare. Huic tali homini Isaias optimè precatus: *Veniat pax, inquit, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua.* Huic homini bene erit in extremis, hic ridebit in die novissimo, dicetque cum beato Ambrosio: *Mori non timeo, quia bonum Dominum habemus.*

Isa. c. 57.
v. 2.

§. V.

Lib. 4. dial.
c. 47.

Beatus Gregorius rem sibi compertissimam enarrans: Nonnunquam, ait, omnipotens Deus trepidantium mentes quibundam prius revelationibus roborat, ut in morte minimè pertimescant. Cur autem Deus quibundam sanctissimis viris horrorem iudicii non ademerit, ex eodem scriptore suo loco docebimus. Porro sic loquitur Gregorius: *Quidam mecum in monasterio vivebat Antonius nomine, qui quotidianis suspiriis ac lacrymis ad celestis patriæ voluptates anhelabat. Solebat autem studiosissimè divini eloquii verba meditari, non hauriende inde scientiæ, sed eliciendis lacrymis & animo ad celestia erigendo. Hoc enim agebat ut ubi mens ejusmodi meditationibus incaluisse, tantò promptius illis, quæ fluxa sunt, excussis, ad beatam illam patriam evoleret. Dum sacris his studiis inharet, visus est sibi secundam quietem has audire voces: Paratus esto, migrabis brevi. At ille simplici candore: Non est, inquit, mihi viaticum ad hoc iter. Cui protinus responsum est. Siquidem de peccatis agitur: veniam iis dat Deus. Audiit hæc, nec tamen in metu esse desit. Eadem ergo vox sequenti etiâ nocte ad aures allapsa mentem ad subeundum iudicium incredibiliter roboravit. Quinto ab hoc die, jam multò quàm antea fidentiore animo ad Iudicem, uti erat monitus, migravit.*

Quemadmodum indolem equi ex capite, auribus, & ore nostri equitones censent & æstimant, ita iudicii huius ac sententiæ bonus aut malus exitus ab antea acta vitâ petendus. Constans virtutis studium, mite sequitur iudicium; Piam vitam, grata sententiâ; si religiosus fuit animus, Iudex erit benignus.

In ejus rei testimonium Hieronymus Platus, quæ ipse inter religiosos viros vidit & auditv commemorans. Fuit unus aliquis, ait, cui cum denuntiatur esset, instare discessum, ingenti gaudio elatus, ter illum qui hoc denuntiabat, arctè complexus est. Alter cūnsidem audiisset, se scilicet ad Christum Iudicem vocari, quidquid infimè vocula, ac penè jam consumptæ habuit, id totum collegit, & cum maximâ letitiæ significatione orsus est hymnum dicere, *Te Deum laudamus.* Alium etiam voce versiculum & Psalmis recitasse: *Latus in iis quæ dicta sunt mihi, in domum Domini vivimus;* & in ipso versu expirasse. Adhuc:

Psalm. 121.
v. 1.

Platus de bono status Relig. l. 2. c. 31.
fine.

Guilielmus Elsinthionius, gente & patriâ Scotus, sanguine, ingenio, virtute nobilis, penè adoleseens in Societatis familiam admissus est. Hic nondum exacto mense integro in leralem febrem incidit. In eo morbo ita se gessit ut incredibilem semper alacritatem & verbis, & vultu, ipsiusque factis præ se ferret, nec satiari posset agendis Deo gratiis quod eo loci moreretur. Extremo ferè spiritu, cum in cubiculum confertim introeuntes videret, in hanc ipsam vocem erupit: *O mortem, inquit, gloriosam tot Angelorum agminibus stipatam! Quin etiam ingenti letitiâ perfrui: Non videris, inquit, non videris Angelos? simulque suam tutelarem Angelum compellans, aliquamdiu cum illo ita locutus*

est, perinde si cum oculis intreretur. Ab hoc significatum sibi, aiebat, mitissimum fore iudicium. Quarente autem nescio quo, quâ formâ is Angelus tuleris foret, adolescentem quemdam, qui tum aderat, indicavit, cui similem censeret. Eâ mox dulcedine morientis spiritus perfundebatur, ut ipsum etiam corpus, quantumvis morbo & morte vicinâ fractum insolitis motibus super lectulo velut exiliens ac gestiens ageretur, non sine admiratione omnium, qui simile quid vidisse non meminerant. Subinde hic idem moribundus adolescens oculos post cervical reflectens ostendebat se aliquid ibi spectare, quo rîajorem in modum oblectaretur. Inter quæ gaudia repentè consistens, tanquam iustus Iudici jam locuturo attendere. Ita placidissimè sopitus ad Tribunal transit.

Rectè arbitror, ejusmodi mortem, diem Paschat, hoc est, transitu vocemus, quo ad immortalitatem transit animus, suo tempore laboris sui socium in gaudiorum societatem adsciturus.

§. VI.

Anno Christiano millesimo sexagesimo quinto Ferdinandus Magnus Rex Castellæ & Legionis virtute militari, & victoriis insignis, ipso die natalis Christi, morbo tentari cepit in templo: posttridie regio profus cultu ornatus, & aureâ coronâ redimitus Ferdinandi ad templum presulibus comitibus deferri voluit. Hic Magni reger se purpurâ, omnique regio cultu exuens, & è capite gemmarum diadema detrahens omnia simul in arâ reponi iussit, ut ita quæ à Deo accepisset, Deo restitueret. Post hæc lacrymis infusus templi pavimento se alternens, veniam noxarum supplex petiit. Ubi penitentia modum Episcopi strâissent, cilicio indutus, & cinere aspersus, die tertiâ in eodè templo sanctè obiens suo se stitit Iudici, postquam annis quadraginta, mens uno, diebus undecim imperasset. Huic regi etiamnum incolumi diem obitus divus Isidorus prædixit.

Et ecce de his omnibus beati Pauli verissimum vaticinium: *Quorum finis erit secundum opera ipsorum.* Non potest malè mori, qui bene vixerit. In testem, alium produco regem.

Anno Christiano millesimo centesimo trigésimo sexto Ludovicus Crassus Rex Galliarum, cum annis triginta regno præfuisset, anno ætatis sexagesimo, ad impendens iudicium ita se comparavit, ut post largissimam in pauperes & templa distributam stipem, exomologesi sæpius iterarit, professionem fidei ediderit, Eucharistiam in viaticum sumperit. Quibus omnibus peractis, humi tapetem sterni, eumque in crucis formam cinere perpergi, & in eo se collocari voluit. Hoc habitu, hac animi corporisque præparatione suum Iudicem operiri voluit.

Satis abundè nos docent hæc hominum fastigia, tanti Principes, quâ præparatione, quâ reverentiâ summus Iudex sit adeundus, qui, ut Isaias loquitur, ponit in pondere iudicium, & justitiam in mensurâ. Et quis Regum aut Cesarum dicet ei: *Indica mihi cur me ita iudices?*

Verum ut habeat uterque sexus, quibus cupiat per imitationem assimilari, quâ ratione femina ad subeundum iudicium se parant, paulatim subiungimus.

Beata Paula, Romana, nobilissima matrona, quæ Hieronymo habuit panegyristen, jam morti ac iudicio proxima, illud è Psalmis recitabat: *Domine, dilecti decorem domus tue. Quam dilecta tabernacula tua Domine; concupiscit & desit anima mea in arva Domini.* Cūque interrogaretur à Hieronymo, cur taceret, an aliquid doleret? Græco sermone respondit: *Nihil se habere molestiæ; quæta omnia sentire. Post obitum, & clausis oculis, quasi jam mortalia despiceret, illos eodè versiculos repetiit, sed voce tam gracili ac tenui, ut à circumstantibus vix audiri posset, digitum*

que

que ori admovent, crucis signum pingebat in labiis. Jamque spiritus deficiebat & anhelabat in mortem, animaque erumpere, ac suo sese Judici committere gestiebat.

O felix iter ad hoc tribunal, quod tantò securius, quantò promptius, & avidius suscipitur.

Elisabetha illa Ungari Regis filia, illa omnium ege-
norum mater laudatissima, diem mortis præcivit &
prædixit. Ultimis diebus præter virum religiosum, cui
conscientiam commiserat, & domesticas ancillas ne-
minem admisit, ejusque rei rationem significantius ad-
jungens. Ad tribunal judicis, ajebat, dicenda est caus-
sa, absint curæ mortales. Quo autem causam suam
redderet meliorem, ipsum judicem ex asse hæredem
in pauperibus scripsit; unicam eamque vilem vestem
sibi tegenda retinuit. Ita sacris omnibus expiata ad va-
dimonium venit. Anno 1231. Vide P. Mattheum Raderum
tomo 1. Bavaria sancta in fine vite S. Elisabethæ.

Non multum abfili pietate beata Melchitildis ad
audiendam Judicis sententiam se disposuit. Nam cum
ei anima jam panem in extremis labris hæteret, nihilo-
minus illud majori sensu quam voce identidem repe-
tebat: Jesu bone, bone Jesu. Quibus verbis, quò aspi-
raret, satis significabat.

Tam bonæ mentis hominem Jobus consolatione
permulcens: In sex tribulationibus a, inquit, liberabit te,
& in septima b non tanger te malum. In vastitate & fame
ridebis: & bestias terræ c non formidabis. Et scies quòd pa-
cem d habeat tabernaculum tuum. Ingredieris in abundantia
e sepulchrum, sicut inferitur acervus tritici in tempore suo.

Quæ præclare Gregorius exponens: Nos, inquit,
in sex tribulationibus Dominus liberat, ne nos in septimâ
malum tangat: quia per patientiam pietatis eruditionem, præ-
sentis vite labore nos atterit, sed in adventu Judicis a verbe-
re abscondit, ut tantò tunc ad salutem certiores exhibeat,

quantò nunc nos flagella durius secant. Callidus autem ad-
versarius, bestia terre dicitur, quia ad rapiendas mortis
tempore peccatorum animas violentia crudelitatis effertur:
Quos enim viventes blandiens decipit, morientes saviens rap-
it. Illi igitur terra bestiam morientes timent, qui Condito-
ris sui potentiam viventes non timent. At viri sancti quia
divina se formidini medullitus subdunt, omne in adversarii
adventu pondus timoris abijciunt. Viventes timent Judicem,
ne morientes metuant accusatorem. Quisquis igitur hostem
modò blandientem non sequeris, cum in morte
severum non timebis.

a Per miseriam hujus vite, quæ veluti sex hebdomadæ dies continet.
b Judici arcani. c Diaboli. d Vbi pax conscientia, ibi omnia
bona. e Sui nimirum tempore, non demersus in herba, non concu-
tatis ante spicam & granum, ut inauspicata aut damnata seges, sed
ut triticum jam maturum & plenum, quod tempore suo conditur in
horreum.

§. VII.

Theologus & Ecclesiastes è divi Dominici fami-
liâ rem testatissimam narrans: Norimbergæ, in-
quit, Virgo fuit religiosissima, à fortunis quidem ege-
na, sed dives virtutibus: victu ac vestitu villi sed pudici-
tati & castitate singulari, & iis moribus, quibus ne-
mo jure potuisset obrectare. Unum deerat, uti nihil
ex omni parte beati, sedius conscientia stimulis malè
accipiebatur, hinc ad omnia trepidabat, in omnibus
timida & anxiosa: & quod miserum, post omnem sui
accusationem vix unquam sibi satisfaciebat, nescio
quid latentium adhucavorum suspicata. Imò quod
ejusmodi homines ferè solent, pleraque errata, no-
xas letales interpretabatur. Sic animo semper egro ac
saucio quietem nullam capiebat.

Miserum certè vivendi genus, sed non adeò peri-
culosum, nam tales vix unquam gravius delinquant.
Solâ laborant partim ignorantia, partim dissidentia:
procul ab his nequitia est. Adde autem virginem il-
Tom. 1.

A lam hic conscientia pavor viribus extenuaverat, ut
macies corpus exederet, animum sollicitudo. Nec si-
ne causa illi à delirio aut insanâ metuebatur. Illud
tamen boni restabat: iis quibus conscientiam com-
miserat non erat refractaria; obediebat utrumque,
sed tristis & pusillanimitas. Ita morbus eam lecto deji-
ciebat, vitæ finis, & Christi tribunal immincebat. Hic
subita mutatio deprehensa. Nam contra spem om-
nium, triduo ante mortem adeo timor omnis & pu-
sillanimitas eam infestare desit, ut conscientia illius
jam tranquilla & serena nihil fluctuantis æstus reti-
nuerit. Interrogabatur moribunda, an nihil amplius a
conscientia obturbaret? Nihil, ajebat, jam Domino obsecro, bo-
Jesu, cujus sanguine lota sum, plenissime fido. Ita omnes tot
sacris omnibus curata mundo placidissime excecavit, &
vadimonium suum obiit.

Huic geminum Theologus, quem dixi, adjungens:
Novi, ait, matronam nobilem & opulentam, Catha-
rina de Westhausen audiebat. Hæc conjuge Argen-
torati mortuo, in Virginum religiosam familiam tran-
sit. Nihil huic femina virtutis censebatur deesse; nisi
quòd perpetuâ conscientie trepidatione laboraret, &
tuta omnia timeret. Interim tamen prudentum viro-
rum judicio se submitlebat. Illud solum timebatur, ne
ubi vita ad mortem & judicium declinaret, angores
nimium aucti conscientiam mole sua obruerent. Sed
contra prorsus evenit. Nam Catharina divino Tribu-
nali jam propinqua omnem laborantis conscientie pav-
orem in lætitiâ inmutatum sentiens: Nostis, ajebat,
quantos pavores, egritudines, ac fluctus conscientia
passa sum. Nunc optimus Deus quietem dedit ab om-
ni angore ac morbo tot sollicitudinum. Divina Vo-
luntati penitus acquiesco. Conditoris mei gratia me
totam committo: Fido Deo. Jamque sacro viatico in-
structa, fiducia plena in manus Judicis animâ efflavit.

C Vociferatur olim perversus Balaam, & ardentem
optans: Moriatur, inquit, anima mea morte justorum, &
fiant novissima mea horum similia. Frustra, mi Balaam,
frustra hæc optas, infecundum & inane hoc votum est.
Tu potius, si serio agis, vociferare opta: Vivat ani-
ma mea vitâ justorum, & fiat initium ac progressus
meus horum similis. Vis mori cum justis? cum justis
& vive. Non moritur Roma, qui Romæ non vixe-
rit. Si Bernardo credimus, arcanum illud judicium ne-
mo feliciter adit quàm peregrinus, mortuus, crucifixus. Ex-
plicamus hæc paucis.

Peregrinus viâ regiâ incedit, non hæc aut illâc otiose
declinat; si forte jurgantes viderit, non attendit, si nus-
choros agitant, transit, quia peregrinus est, nec ad
se ista spectare censet. Ad viâ terminum, ad patriam
suspirat, eò properat, victum ac vestitum viliorum cu-
rat, nec aliis vult onerari. Huic in votis est mori. Dum 2. Cor. 6. 5.
sumus in corpore peregrinamur a Domino.

Sed peregrino melior est Mortuus, qui possit dicere: 2. Mortuus
D Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Ad cate- Galat. 2. 20.
ra omnia sum mortuus, hæc non sentio, ista non at-
tendo, illa non curo: si quæ verò sunt Christi, hæc
me vivum inveniunt & paratum. Hic non mori solum
optat, sed jam mortuus est, nec aliud curat, quàm
dignè coram judice apparere. Ita mortuus optimâ ad
judicium viâ graditur.

Sed hac ipsâ melior est ea quâ Crucifixus ad judicem 3. Crucifi-
xum tendit. Hic de cruce vociferatur cum Pau-
lo: Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Chri-
sti, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Non
solum mortuus, sed & crucifixus sum mundo, ego il-
li, & ipse mihi. Omnia quæ mundus amat, mihi crux
sunt; laudes, divitiæ, voluptates, honores, & quidquid
mundo pretiosum est, mihi lutum est; quæ mundus, ut
lutum, calcat, hæc ego amplector & osculor pronissimo
affectu, imò verò & glorior in cruce Domini, juncun-
K 3 dum

dum est mihi pro Christo pati; molo jam crucifigi, A
quàm angelorum choris inseri, *Quoniam propter te, Do-*
mine, mortificamur totà die.

Num ille primo & secundo non superior est? Nam peregrinus subinde minùs memor patriæ, curiosiore aspectu aut colloquio retardatur, ut tardius aut penitus non perveniat, quo destinatum ducebat iter: Mortuus nec blanda curat, nec aspera; neutris moveri se sinit, quia neutra sentit. At verò crucifixus, mundi blandimenta odit ac rejicit; injurias omnes & quidquid asperi ac duri sentit, hilariter excipit, constanter tolerat; crucifixo Domino quàm simillimum fieri, primum honorem reputat; pro Christo, cum Christo crucifigi inter beneficia numerat. Hic vir, hic est qui lætus & fiducia plenissimus ad Judicium velut ad triumphum prope-
rat. *Pensamus singuli, ait Bernardus, in quo quisque gradu*
Quadragesimæ sit positus, & studeamus proficere de die in diem. Ad Judi-
cium nemo securius festinat, quàm qui quotidie, quavis
hora ad illud se preparat. B

LIBER II.

CAPVT I.

*Theodorus, juvenis Ægyptius, Æternitatis &
Judicii arcanum animo pertractat, &
reddende rationi se parat.*

Ic at quantulum post priora tam seria pau-
semus, Lector, & animum curis tam arduis
remittamus. Vericulos misceamus non eos
teretes ac venustos, nec murice Venulino ni-
tidos, sed calamo volante scriptos, & impetu potius
effulos, quàm morosè naros. Eo autem animo hic mi-
scentur, ut si quid priora peperissent tediis abstergant, C
& unà Judicii secreta memoriæ altius infigant.

In Æternitatis parte primà, mentionem fecimus
Theodori Juvenis Ægyptii. Hic Æternitatem animo
sic combibit, ut facultatibus, patriâ, parentibus, re-
bùsque omnibus valere jussit, se Christo servum tradi-
derit. Hunc ipsum Theodorum denuo hic sistimus.
Sed alia atque alia secum animo agitantem: Prius il-
lum Æternitas eò adiecit, ut vinculis omnibus feliciter
ruptis, ad vexillum crucis expedito cursu evolare desti-
navit. Nunc majora mediatum & altiora. Jam aje-
bat ipse secum, servus Christi sum, certè animo, sed non-
dum beatus sum: Theodore torrens superandus gestat,
torrens periculosus & rapax. Moriendum est. Hanc
larvam non timere pridem didici. Sed timeo graviora.
Ad Judicem mors trahit, Tribunal Christi, Judicium
divinum mortem excipit. Et hoc est quod membris
omnibus contremisco. Mori non metuo: quid enim?
è carcere tam molesto liberari cur abnuam? At verò D
Judicari, & quidem à Judice omniscio, hic ille torrens
est profundissimus. Ah Theodore, quomodo trajicie-
mus? natando an navigando? quis monstrabit viam?
Apoc. c. 14. v. 13. quis comitabitur? Oraculum nostri: *Opera illorum sequun-*
tur illos. Judicia humana frigent sepius, divina heu
nimium & semper calent. Inter omnia mortalium ne-
goria, nullum tam serium est, atque de totius vitæ di-
ctis, factis, & verò etiam cogitatis omnibus vel mini-
mis rationem reddere, & stare reum (quis enim hic
innocens?) ante Judicem vitæ mortisque Dominum.
Inter homines agere & humanis fordibus non inquinari
vix hominis est, sed Angeli.

Hoc cogitationum æstu Theodorus incalefcens, ita
sibi superis se cepit canere:

Æternitas, Æternitas!
Æternitas amata!

Plus centies, plus millies
Æternitas beata!
Amor tuus me languidum
Versatque dividitque:
Ah! mens amore deficit,
Amore cor liquefcit!
Nam falsa mundi gaudia
Vanissimæque curas
Quis nescit esse somnia,
Merissimæque nugas?
Quid me juvabunt, maximà
Glaucissimæque curâ
Si consequar quæ diligo
Mundi voluptuosas?
Nihilque curem sanctius
Quàm totus esse Mundi,
Corpusque quovis foscuro,
Et mollius roseto
Tractavero, dum splendeat
Aurorque purpuræque
Manus ebur si jaspide,
Accendo vel pyropo:
Vel dente structos erigo
Eburneo capillos,
Curæque lac corallinis
Ut fluctuet labellis;
Quid me juvabit Perficis
Si crescat arca gazis?
Quid proderit si gaudiis
Risique molliore
Exæstuem? cras lugubri
Mutanda læta casu:
Fiam licet vastissimi
Potens monarcha Mundi:
Nostrisque prono vertice
Fasces adoret Orbis.
Nostris feret de fascibus
Mors falce sævâ mensem.
O falsa mundi vanitas
Vale, vale perenne!
Valete quæ caduca sunt,
Æternitas perennat.
Hanc mille votis quærato,
Sustipisque mille.
Nec abstrahat doloribus
Furoribusque mille.
Non horreo vel milites,
Strictosque pugiones;
Truces ruam per milites,
Feros ruam per hostes;
Et hostium per spicula
Stansque per sarissas.
Si vulneror, tum vulnus est
Amoris, haud doloris:
Nec horreo sic faucibus
Unum vel esse vulnus;
Laus pulchrior, laus amplior
Est amplior cicatrix.
Amore si me vulneret
Æternitas amata,
Plus centies, plus millies
Æternitas beata.

Dum hæc ab alto fundit pectore Theodorus, adfunt
famuli Philemon & Stasimus, herilem filium quæren-
tes, Horum alter Stasimus:

Sanè, inquit, plus paulò hodie adbibì, quippe ni
hunc in lætitiâ degere diem deceat, quem Ægyptus to-
ta habet genialem. Vivamus. Erit, cum habebimus ad-
huc agere satis.

Sed cho: Scin' tu, Theodoro quid factum sit nostro?
ubique quæritur, invenitur nusquam.

Quærat